

FYLKESMANNEN I NORD-TRØNDELAG

Miljøvern avdelingen

Saksbehandler: Øystein Lorentsen

Deres ref.: 08/00225-10
Vår ref.: 2008/2293

Vår dato: 10.04.2008
Arkivnr: 560

Olje- og Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
08/00225-39	
DATO 29 APR. 2008	
AN	LRP.

Forslag til endringer av Industrikonsesjonsloven og Vassdragsreguleringsloven. Høring

Det vises til OED's høringsbrev av 14.mars vedrørende forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven for innføring av et nytt hjemfallsregime.

Bakgrunn for forslaget

OED begynte arbeidet med å vurdere gjeldende hjemfallsregler i 2000. Bakgrunnen var behovet for en gjennomgang av hjemfallsinstituttets virkninger på ressursbruk, konkurransen i kraftsektoren, langsiktig nasjonal handlefrihet og offentlige inntekter.

OED fremla forslag til endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven i november 2002. Forslaget gikk i hovedtrekk ut på at alle fremtidige erververe av rettigheter som er konsesjonspliktige etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven skulle likebehandles ved at samtlige fremtidige konsesjoner skulle meddeles for en periode av 75 år med vilkår om hjemfall til staten ved utløpet av konsesjonsperioden. Samtidig ble det foreslått at samtlige vannfall ervervet uten vilkår om hjemfall etter ikrafttredelsen av lov nr. 4 av 18. september 1909 skulle pålegges vilkår om hjemfall til staten 75 år etter lovendringstidspunkt.

Regjeringen Bondevik II nedsatte våren 2003 et utvalg for å vurdere hvordan fremtidens hjemfallsinstitutt burde utformes. Utvalget la fram sin utredning til OED i november 2004 som NOU 2004:26. Innstillingen fra utvalget var delt på sentrale områder. Hjemfallsutvalgets utredning ble sendt på høring. Flertallet i utvalget tilrådte en ordning med partielt hjemfall etter 75 år som ville innebære at eierne på hjemfallstidspunktet ville få sin eierdel redusert til 1/3 og at staten ville overta 2/3 av vannfall og kraftverk.

På bakgrunn av høringsuttalelsene ble det høsten 2005 arbeidet videre med en vurdering av de ulike forslagene. Regjeringen Stoltenberg II erklærte i april 2006 at hjemfallsordningen og praktiseringen skulle stå fast. På bakgrunn av Norges beslutning om videreføring av gjeldende regelverk og praktisering av hjemfallsinstituttet, stevnet EFTA Surveillance Authority (ESA) Norge inn for EFTA domstolen i juli 2006.

Norge innga i oktober 2006 sitt tilsvarende svar. Tilsvaret ble fulgt opp av nok et prosesskrift fra ESA i desember s.å. Siste prosesskrift i saken var Norges svar i januar 2007. Den 26. juni 2007 avsa EFTA-domstolen en domsslutning om at gjeldende ordning ikke samsvarer med EØS avtalen.

Regjeringen har lagt til grunn at Norges EØS-rettslige forpliktelser skal etterleves på en måte som sikrer et sterkt offentlig eierskap til landets vannkraftressurser. Etter EFTA-domstolens avgjørelse vedtok regjeringen med umiddelbar virkning 10. august 2007 en provisorisk anordning i medhold av Grunnloven § 17 som etter regjeringens vurdering oppfyller de krav som kan utledes av dommen.

I følge Grunnloven § 17 gjelder provisoriske anordninger til neste Storting. Dette innebærer at den provisoriske anordningen faller bort når lovendringen trer i kraft, men senest når nåværende Storting formelt oppløses. Anordningen bygger på prinsippet om offentlig eierskap til landets vannkraftressurser knyttet til konsolideringsmodellen.

Departementet har vurdert handlingsrommet etter EFTA dommen og under EØS avtalen slik at det anses å foreligge tre mulige tilpasninger:

1. Oppheve hjemfallsreglene
2. Innføre hjemfall for alle konsesjonærer, også for offentlige eiere
3. Konsolidere gjeldende ordning og gjøre den mer konsistent

Regjeringen går i forslagene til lovendringer inn for alternativ tre, *konsolideringsmodellen*, og for å lovfeste eksplisitt målet om offentlig eierskap til all vannkraft over 4000 naturhestekrefter (ca 3 MW).

Hovedinnhold i forslaget

Regjeringens forslag bygger på den såkalte konsolideringsmodellen, hvor hovedhensyn er å sikre norsk offentlig eierskap til kraftsektoren. Forslaget forbeholder derfor muligheten for å erverve vannfall over 4000 naturhestekrefter for norske offentlige rettssubjekter og selskap som er minst 2/3 eid av det offentlige.

Hovedmomentene i den foreslåtte ordningen er:

- Nye konsesjoner for erverv av eiendomsrett til vannfall over 4000 naturhestekrefter gis bare til norske offentlige aktører
- Begrepet offentlig aktør skjerpes for å sikre reelt offentlig eierskap
- Adgangen til å inngå leieavtaler eller andre rettighetsavtaler knyttet til vannfall over 4000 naturhestekrefter avskjæres (med enkelte unntak)
- Vannfall som har hjemfallsvilkår vil løpe ut i henhold til meddelt konsesjon.
- Private vil ikke lenger kunne overdra vannfall til private
- Det vil ikke lenger være anledning til foregrepet hjemfall med tilbakesalg eller -leie
- Vannfall som er underlagt hjemfallsvilkår kan få endret vilkårene til konsesjon på ubegrenset tid uten hjemfallsvilkår ved overdragelse/endring av eierskapet til offentlig
- Det vil fortsatt kunne gis unntak fra konsesjonsplikt og forkjøpsrett ved fusjoner, sammenslåinger mv.

Det er regjeringens syn at denne modellen fjerner de elementer av inkonsistens som hefter ved dagens lovgivning og som ledet til at Norge 26. juni 2007 tapte saken om forholdet mellom dagens lovgivning og EØS-avtalens krav om fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser. Ved på en mer konsistent måte å forfølge målsettingen om norsk offentlig eierskap til vannkraftsektoren, mener regjeringen at lovgivningen vil være innen EØS-avtalens rammer.

Lovforslaget bygger på dagens industrikonsesjonslov og vassdragsreguleringslov. På samme måte som etter gjeldende industrikonsesjonslov er virkningen av lovforslaget primært knyttet til overdragelser av rettigheter til vannfall. Den foreslåtte ordningen gjelder også bare vannfall som alene eller samlet ved regulering antas å kunne utbringes til mer enn 4000 naturhestekrefter. Forslaget berører derfor i liten grad alminnelig småkraftutbygging, selv om dette må bringes på det rene i det enkelte tilfelle. Vi nevner at også et vannfall under 4000 naturhestekrefter kan innebære en større kraftutbygging.

Konsolideringsmodellen er reelt sett ingen ny hjemfallsordning. Det innføres ikke nye hjemfallsvilkår som følge av modellen. I stedet forbeholdes nytt eierskap til konsesjonspliktige vannfall for offentlige aktører. Forslaget griper ikke direkte inn i eksisterende eierposisjoner. Forslaget kan imidlertid ha en viss virkning for eksisterende eieres handlingsrom, både med hensyn til muligheten for å selge fallrettigheter og å leie ut vannfall. Særlig påpekes at ordningen med foregrepet hjemfall bortfaller.

Fylkesmannens vurdering av forslag til nytt hjemfallsregime

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter intensjonene i framlagte lovforslag med et fortsatt offentlig eierskap i vannkraftsektoren og mener dette er en god og framtidsrettet organisering.

Hjemfallsinstituttet har bidratt til at det er etablert et offentlig eierskap med stor lokal og regional tilknytning. Nasjonale og lokale hensyn har vært godt ivaretatt gjennom bestemmelsene om hjemfall i Industrikonsesjonsloven av 1917. Når hjemfallsordningen nå foreslås erstattes av konsolideringsmodellen, er det viktig at disse hensyn fortsatt ivaretas. Med bakgrunn i målsettingen med konsolideringsmodellen om å sikre norsk offentlig eierskap til vannkraftsektoren, synes dette å være vurdert som viktig også fra departementets side.

Fylkesmannen har hatt kontakt og dialog med Nord-Trøndelag Fylkeskommune (NTFK) i saken og slutter seg til hovedpunktene i uttalelsen fra NTFK der det legges vekt på at landets vannkraftressurser har hatt og vil fortsatt ha avgjørende betydning for bosetting og næringsliv i distriktene. Kraftbransjen er en desentralisert næringsvirksomhet representert i alle regioner i Norge, med stor betydning for lokalsamfunnene. Lokalt/regionalt eierskap setter energiselskapene i en særstilling for næringsutvikling i distriktene, og hvor selskapenes organisasjon utgjør viktige kompetanseressurser. Dette gjelder også i Nord-Trøndelag, hvor det fylkeskommunale Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, har hatt stor betydning for utviklingen i fylket.

Fylkesmannen registrerer også at fylkeskommunene i gruppen "Samarbeidende kraftfylke" slutter seg til framlagte høringsmodell for offentlig hjemfall. Saken er behandla i årsmeldinga for kraftfylka og på årsmøtet i Trondheim 15.02.2008.

Konklusjon

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag støtter intensjonene i framlagte lovforslag med et fortsatt offentlig eierskap i vannkraftsektoren og mener dette er en god og framtidsrettet organisering for forvaltning av en nasjonalt viktig ressurs.

Fylkesmannen viser for øvrig til høringsuttalelsen fra Nord-Trøndelag Fylkeskommune og slutter seg til hovedpunktene i denne.

Med hilsen

for
Oddbjørn Nordset
fung. fylkesmann

Svein Karlson